

Ο νέος νόμος Ν. 4548/2018

Οι αλλαγές αναφορικά με το Διοικητικό Συμβούλιο των Α.Ε.

Χάρης Γρηγόριου, μεταπτυχιακός φοιτητής, Μεταπτυχιακό Δίπλωμα (LLM) στο Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο, Νομική Σχολή, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ο νομοθέτης ήδη από τη σύνταξη του Κ.Ν 2190/1920 προσπάθησε να αναδείξει τη σπουδαιότητα της ύπαρξης του Διοικητικού Συμβουλίου αναφορικά με τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες που του έχουν ανατεθεί ως προς την διοίκηση της Ανώνυμης Εταιρίας. Η ανάγκη της δημιουργίας των νέων ρυθμίσεων αναδείχθηκε ανά τα χρόνια από την καθημερινή ενασχόληση των μελών του. Ο νέος νόμος Ν.4548/2018 εγκαινίασε ένα νέο πλαίσιο επί ειδικών θεμάτων αναφορικά με το Διοικητικό Συμβούλιο, προκειμένου να λυθούν πρακτικά ζητήματα που ανέκυψαν ως προς την άσκηση των καθηκόντων όσο και να εισαχθούν νέα στοιχεία ως προσπάθεια εκσυγχρονισμού και εναρμόνισης των υφιστάμενων δεδομένων στη σύγχρονη εποχή.

Το παρόν άρθρο καταπιάνεται με τον νόμο Ν.4548/2018 που αφορά το νέο δίκαιο των Ανώνυμων Εταιριών και εξετάζει τις τροποποιήσεις που αφορούν το Διοικητικό Συμβούλιο, προκειμένου να αναδειχθούν όλες εκείνες οι σημαντικές αλλαγές, καθώς επίσης και οι καινοτομίες που έχουν εισαχθεί σε αυτόν, με σκοπό να ενημερωθεί ο αναγνώστης για το τι μέλλει γενέσθαι αναφορικά με το Διοικητικό Συμβούλιο της Ανώνυμης Εταιρίας. Δεδομένου ότι ο προϊσχύσαν νόμος Κ.Ν2190/1920 συμπληρώνει σχεδόν ένα αιώνα από την έκδοσή του, καθίσταται σαφές ότι οι αλλαγές που επέρχονται στον νέο Νόμο είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Εν προκειμένω, θα πραγματοποιηθεί μία στοχευμένη ανάλυση των πτυχών του παλαιότερου νόμου και εν συνεχεία, θα ακολουθήσει μία εκτενής αναφορά στις αλλαγές που επήλθαν επί των πτυχών που προηγουμένως είχαν αναλυθεί στη βάση του Νόμου του 2018. Το άρθρο δεν επιδιώκει μία απλή παραβολή του νέου Νόμου με τον παλαιότερο, αντίθετα στοχεύει να ενημερώσει τον αναγνώστη σχετικά με τις αλλαγές ως προς τα καθήκοντα του Διοικητικού Συμβουλίου, την ευθύνη του, τις ελαττωματικές του αποφάσεις, τις συμβάσεις που συνάπτει η εταιρία με τα μέλη του, τις αμοιβές του καθώς και το νεοεισαχθέν στοιχείο του μονομελούς διοικητικού οργάνου ή σύμβουλος – διαχειριστής. Όλα αυτά τα στοιχεία θα

εξεταστούν αρχικά από την σκοπιά του Κ.Ν2190/1920 και στη συνέχεια θα εξεταστούν υπό το πρίσμα του Ν.4548/2018. Ο λόγος της αναφοράς στο παλαιότερο νομοθετικό καθεστώς είναι διττός. Από τη μία πλευρά ο αναγνώστης εισέρχεται και αντιλαμβάνεται την θεωρία του Διοικητικού Συμβουλίου και από την άλλη πλευρά αντιλαμβάνεται τη σπουδαιότητα των αλλαγών που επέρχονται με τον νέο Νόμο. Το γεγονός ότι ο Ν.4548/2018 αποτελεί έναν ολοκαίνουριο νόμο, δυσχεραίνει την εξαγωγή συμπερασμάτων μέσω των συγγραμμάτων, μιας και τα διαθέσιμα συγγράμματα είναι περιορισμένα. Για τον λόγο αυτό, το παρόν άρθρο δεν θα περιοριστεί βιβλιογραφικά μόνο στα υπάρχοντα εγχειρίδια, αλλά και σε συνέδρια εμπορικόλογων καθώς και στη διαθέσιμη αρθρογραφία. Επομένως, καθίσταται αδήριτη η ανάγκη ενταργέστερης ανάλυσης του νέου καθεστώτος.

1. ΚΝ.2190/1920

1.1 Καθήκοντα και Ευθύνη μελών του Διοικητικού Συμβουλίου

Η Γενική Συνέλευση των μετόχων είναι το αρμόδιο όργανο για τον διορισμό και την παύση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Βασικό μέλημά τους είναι η υποχρέωση

« Δεδομένου ότι ο προϊσχύσαν νόμος Κ.Ν2190/1920 συμπληρώνει σχεδόν ένα αιώνα από την έκδοσή του, καθίσταται σαφές ότι οι αλλαγές που επέρχονται στον νέο Νόμο είναι ιδιαίτερα σημαντικές. »

Ελληνικό Εταιρικό Δίκαιο

πίστης προς την εταιρία, με παράλληλη αποσιώπηση των απορρήτων της^[1]. Ως προς το μέτρο ευθύνης τους, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ευθύνονται για κάθε πταίσμα στο μέτρο που τους αναλογεί. Για την απαλλαγή της ευθύνης, το μέλος οφείλει να αποδείξει ότι ενήργησε στα πλαίσια της εύλογης επιχειρηματικής κρίσης, ο κανόνας του business judgment rule.^[2] Την δυνατότητα επίκλησης του συνετού επιχειρηματία, δεν είναι δυνατό να τον επικαλούνται όλα τα μέλη, καθώς μία τέτοια πρακτική θα οδηγούσε σε αυθαιρεσίες από πλευράς του Διοικητικού Συμβουλίου. Αντίθετα, ως επιχειρηματίας με τη συστατική ερμηνεία του νόμου θεωρείται ο διευθύνων, αφού ο τελευταίος διοικεί τις εταιρικές υποθέσεις^[3] και αναλαμβάνει το ρίσκο της απόφασης. Αν και ο διευθύνων δεν έχει εξουσία απόφασης επί των επιχειρηματικών σχεδίων, εντούτοις στην αρμοδιότητά του υπάγεται η λήψη αποφάσεων για τα τρέχοντα θέματα. Επομένως, το μέλος - «συνετός επιχειρηματίας» δύναται να απαλλαγεί των ευθυνών του, αρκεί να το αποδείξει. Τέλος, η δεύτερη δυνατότητα απαλλαγής της ευθύνης θεωρείται η περίπτωση κατά την οποία το μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου ενήργησε στα όρια και πλαίσια των αποφάσεων που είχε λάβει, προηγουμένως, η Γενική Συνέλευση. Το άρθρο 22^α του ΚΝ. 2190/1920 είναι ξεκάθαρο και αναφέρει ρητά ότι κάθε μέλος, «Ευθύνεται ίδια εάν ο ισολογισμός περιέχει παραλείψεις ή ψευδείς δηλώσεις αποκρουπτούσας την πραγματική κατάστασιν της εταιρείας».

1.2 Διορισμός των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου

Όπως ειπώθηκε ανωτέρω, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται από την Γενική Συνέλευση με απαρτία και τη συνήθη πλειοψηφία. Ως μέλη, μπορούν να είναι τόσο τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα. Προαιρετική δε, είναι η διάταξη κατά την οποία, το καταστατικό δύναται να προβλέπει και αναπληρωματικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου στις περιπτώσεις που ένα υπάρχων μέλος χάσει την ιδιότητά του. Παρ' όλα αυτά, με καταστατική πρόβλεψη, παρέχεται η δυνατότητα σε ορισμένους μετόχους να ορίσουν

απευθείας κάποια μέλη στο διοικητικό συμβούλιο. Τα μέλη αυτά μπορούν να φτάσουν μέχρι και το 1/3 επί των προβλεπόμενων μελών. Οι μέτοχοι που έχουν τέτοια δυνατότητα ορίζονται ανεξάρτητα από τη συμβολή τους στο μετοχικό κεφάλαιο. Στη συνέχεια ακολουθεί εξής το παράδοξο, τα ίδια τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου να μπορούν να εκλέγουν ένα ή περισσότερα μέλη του. Για την υλοποίηση αυτής της πρακτικής είναι υποχρεωτικό να υπάρχει καταστατική πρόβλεψη, ενώ το μέλος που θα διοριστεί από τουλάχιστον τρία μέλη, θα αντικαταστήσει κάποιο μέλος που έχασε την ιδιότητά του μέχρι το τέλος της θητείας του.

Στο ιδρυτικό στάδιο, ορίζεται κατά τα προβλεπόμενα το προσωρινό Διοικητικό Συμβούλιο. Το προσωρινό Διοικητικό Συμβούλιο κατέχει τη θέση του, μέχρι την πρώτη τακτική Γενική Συνέλευση κατά την οποία εκλέγεται το μόνιμο Διοικητικό Συμβούλιο. Ο αριθμός των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, κατά τον ΚΝ. 2190/1920 μπορεί να είναι τουλάχιστον τρία, ενώ παράλληλα προτιμάται ο μονός αριθμός για την αποφυγή ισοψηφίας.

Η λήξη της ιδιότητας του μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου επέρχεται με το πέρας της θητείας του, με την παραίτηση, με τον θάνατο ή με την μελλοντική δικαιοπρακτική ανικανότητα. Ωστόσο, υπάρχει και η περίπτωση της πρόωρης λήξης της θητείας με την ανάκληση του μέλους. Η ανάκλησή του πραγματοποιείται από την Γενική Συνέλευση, η οποία θα πρέπει να ψηφίσει με τη συνηθισμένη απαρτία και πλειοψηφία.

Τελευταία σημαντική περίπτωση που χρήζει ανάλυσης, είναι η υπαρκτής σύγκρουσης συμφερόντων ανάμεσα στο Διοικητικό Συμβούλιο και στην ίδια την εταιρία. Στις περιπτώσεις που το μέλος έχει ίδια συμφέροντα, οφείλει να τα αποκαλύψει στα υπόλοιπα μέλη του Συμβουλίου. Επιπλέον, κατά το άρθρο 16 παρ. 8 του Ν4384/2016 τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου δεν δύνανται να ψηφίσουν σε συνεδριάσεις με θέματα που αφορούν «το ίδιο το μέλος, το σύζυγο ή συγγενείς του εξ

« Για την απαλλαγή της ευθύνης, το μέλος οφείλει να αποδείξει ότι ενήργησε στα πλαίσια της εύλογης επιχειρηματικής κρίσης, ο κανόνας του business judgment rule. »

[1] Ρόκας Ν. *Εμπορικές Εταιρίες*, 7η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη-σελ. 304

[2] Ρόκας Ν. *Εμπορικές Εταιρίες*, 7η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη-σελ. 292

[3] Ρόκας Ι. (2017), *Εταιρίες: Εισαγωγή στο Δίκαιο των Εταιριών πρ Εμπορικού Δικαίου*, 5^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη-σελ.107

Ο νέος νόμος Ν.4548/2018

αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι και δεύτερου βαθμού».

1.3 Αμοιβές και Συναλλαγές του Διοικητικού Συμβουλίου

Η σχέση που συνδέει το μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου με την εταιρία θεωρείται σχέση παροχής υπηρεσιών, η οποία αμοιβεύεται είτε με βάση το καταστατικό είτε με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης. Αυτονόητη δε, είναι η μη συμμετοχή των μελών του Συμβουλίου επί της απόφασης περί των αμοιβών του, καθώς κάτι τέτοιο θα συνιστούσε σύγκρουση συμφερόντων. Σύγκρουση συμφερόντων θα υπήρχε επίσης και στην χορήγηση δανείων, παροχής πιστώσεων ή εγγυήσεων από την εταιρία σε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου προκειμένου οι τελευταίοι να αποκτήσουν μετοχές της εταιρίας. Ο Νόμος στο σημείο είναι ιδιαίτερα αυστηρός και προβλέπει ποινές φυλάκισης κατά το άρθρο 58^α β ΚΝ. 2190/1920. Μοναδική περίπτωση που ο Νόμος εγκρίνει οικονομική συναλλαγή ανάμεσα στην εταιρία και στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι με την σύμφωνη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης. Η εν λόγω απόφαση χρειάζεται την έγκριση τουλάχιστον των 2/3 των προσώπων που εκπροσωπούν το μετοχικό κεφάλαιο.

2. Ν.4548/2018

2.1 Καθήκοντα του Διοικητικού Συμβουλίου

Με βάση το αμερικανικό πρότυπο, αναφορικά με τα βασικά καθήκοντα του Διοικητικού Συμβουλίου είναι επιτακτική ανάγκη να καταγραφεί, ότι τα μέλη του τελευταίου χρειάζεται να ακολουθούν τον βασικό κανόνα «duty of care». Ο παρών κανόνας «δεσμεύει» τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου να ασκούν τα καθήκοντά τους με ιδιαίτερη επιμέλεια και με γνώμονα τα συμφέροντα της εταιρίας. Επακόλουθο αυτής της δέσμευσης των μελών, είναι η ορθή άσκηση της εποπτείας στις αποφάσεις που λαμβάνει τόσο η Γενική Συνέλευση, όσο και το ίδιο το Διοικητικό

Συμβούλιο, με παράλληλη ενημέρωση του ίδιου του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με τα εσωτερικά θέματα που εξελίσσονται στην εταιρία στο σύνολό της, άρθρο 96 παρ. 1. Ως προς το σκέλος της λύσης της Ανώνυμης Εταιρίας, το άρθρο 167 παρ. 4 καθιστά σαφές ότι τα μέλη του Συμβουλίου εξακολουθούν να κατέχουν τη διαχείριση μέχρι την στιγμή που τα εν λόγω καθήκοντα, τα αναλάβει ο εκκαθαριστής. Ο διορισμός όμως του εκκαθαριστή, δεν σημαίνει και αυτόματη παύση των αρμοδιοτήτων του Διοικητικού Συμβουλίου. Τα μέλη οφείλουν να παρέχουν, κατά το άρθρο 167 παρ. 7, στον εκκαθαριστή όλη την γνώση επί των θεμάτων της εσωτερικής διοίκησης της εταιρίας, προκειμένου να διευκολυνθεί ο εκκαθαριστής με τα νέα του καθήκοντα.^[4]

Ωστόσο, τα καθήκοντα του Διοικητικού Συμβουλίου δεν περιορίζονται μόνο σε όσα ειπώθηκαν παραπάνω. Μείζονος σημασίας θεωρείται και η υποχρέωση πίστωσης που οφείλουν να έχουν τα μέλη, όπως αναφέρθηκε στον ΚΝ.2190/1920. Πιο συγκεκριμένα, η υποχρέωση πίστωσης έγκειται αρχικά, στην προστασία των ιδίων συμφερόντων της εταιρίας και στην παράλληλη εχεμύθεια από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου όπως ορίζει το άρθρο 97 του Νόμου. Ακόμη, η υποχρέωση πίστης περιλαμβάνει το συχνό φαινόμενο «οι εταίροι να καθίστανται ιδιαίτερα επιρρεπείς στο να μεταφέρουν με κάθε δυνατό τρόπο, ιδίως με κενυμμένες διανομές, περιουσιακά στοιχεία από την υπέγγραφα εταιρική περιουσία στην μη ευθυνόμενη για τα εταιρικά χρέη ατομική περιουσία τους (tunneling)»^[5]. Ο κατάλογος των θεμάτων της υποχρέωσης πίστωσης όμως, δεν σταματά σε αυτό το σημείο, αρκεί κανείς να αναγνώσει και τις επόμενες διατάξεις του άρθρου 99. Το ερώτημα όμως που τίθεται εν προκειμένω είναι, αν είναι δυνατή η επικάλυψη της υποχρέωσης πίστης, με την σύγκρουση συμφερόντων. Το νέο νομοθετικό καθεστώς, ήρθε να συμπληρώσει και να απαντήσει αυτό, το οποίο ήταν ήδη νομολογιακά γνωστό^[6]. Το άρθρο λοιπόν, 97 παρ. 3 αν και απαγορεύει τις πράξεις ανταγωνισμού

« Η υποχρέωση πίστωσης έγκειται αρχικά, στην προστασία των ιδίων συμφερόντων της εταιρίας και στην παράλληλη εχεμύθεια από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου όπως ορίζει το άρθρο 97 του Νόμου. »

[4] Περάκης Ε. (2018) Το νέο Δίκαιο της Ανώνυμης εταιρείας, 5η έκ., Νομική Βιβλιοθήκη- σελ. 51

[5] Αλεπάκος, Κ. (2017). Η κάμψη (άρση) της νομικής προσωπικότητας της αε (με αφορμή την απόφαση Ολομ.ΑΠ 2/2013). Διαθέσιμο σε: <http://www.synecmp.gr>

[6] ΜΠρΘεσσ 22278/2003

Ελληνικό Εταιρικό Δίκαιο

από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, εντούτοις κατ' εξαίρεση οι εν λόγω πράξεις εφαρμόζονται, είτε με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης είτε με ειδική πρόβλεψη στο καταστατικό. Η πρακτική σημασία της σύγκρουσης συμφερόντων, φαίνεται στη λήψη αποφάσεων από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Σε περίπτωση που ένα μέλος παραβιάσει αυτόν τον κανόνα, το μέλος αυτό αυτόματα στερείται του δικαιώματος ψήφου. Ο εν λόγω αποκλεισμός καθιστά δυσχερές το έργο του Διοικητικού Συμβουλίου στις περιπτώσεις όπου χρειάζεται απαρτία. Για τον λόγο αυτό, το Διοικητικό Συμβούλιο συγκαλεί την Γενική Συνέλευση προκειμένου να αναλάβει η τελευταία την απόφαση όπως ορίζει το άρθρο 98 παρ. 3. Μοναδική εξαίρεση σε αυτή τη διάταξη είναι η περίπτωση του άρθρου 104 παρ. 3 κατά την οποία «αν η αδυναμία ψήφου αφορά τόσα μέλη, ώστε τα υπόλοιπα να μη σχηματίζουν απαρτία», τότε δεν συγκαλείται η Γενική Συνέλευση, αλλά τη σκυτάλη αναλαμβάνει ο ειδικός εκπρόσωπος της εταιρίας κατά το άρθρο 105.^[7]

2.2 Ευθύνη μελών Διοικητικού Συμβουλίου

Αναφορικά με την ευθύνη των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου χρειάζεται να ειπωθεί ότι η παραγραφή της ανέρχεται στα τρία χρόνια ενώ παράλληλα, η εν λόγω παραγραφή αναστέλλεται για όσο διάστημα το μέλος παραμένει στο Διοικητικό Συμβούλιο. Το μεγαλύτερο δε, χρονικό διάστημα της αναστολής αυτής υπολογίζεται στα δέκα χρόνια. Εν προκειμένω, η διαφοροποίηση με τον παλαιότερο νόμο είναι ότι υπήρχε δεκαετής αναστολή σε περίπτωση δόλου. Ο νέος νόμος εισάγει μία γενική εφαρμογή τριών ετών για όλες τις περιπτώσεις με μόνη εξαίρεση αυτή της αναστολής έως δέκα χρόνια. Στο σημείο αυτό, χρειάζεται να γίνει μία σημαντική αναφορά ως προς την ευθύνη. Η ευθύνη των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου είναι ευθύνη έναντι της εταιρίας. Τη ζημία την υφίσταται η εταιρία και επομένως η εταιρία έχει την οποιαδήποτε αξίωση είτε συμβατική είτε αδικοπρακτική. Το θέμα της έμμεσης ζημίας δεν υφίσταται στον Αστικό Κώδικα καθότι είναι δικονομικό θέμα. Ο Αστικός Κώδικας έχει δια-

φορετική διάκριση (τη θετική και την αρνητική ζημία, το διαφυγόν κέρδος κ.λπ) και σε αυτόν υπάγεται η άμεση ζημία των τρίτων σύμφωνα με το άρθρο 914 Α.Κ. Σχετικά με το ζήτημα της έμμεσης ζημίας έχει τοποθετηθεί και ο Άρειος Πάγος αναφέροντας ότι μόνο κατ' εξαίρεση είναι επιτρεπτό ένας τρίτος να στραφεί κατά μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου σε περίπτωση μη ύπαρξης αδικοπραξίας στρεφόμενη εναντίον του. Σχετικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση που το μέλος υπογράφει μία επιταγή άνευ αντικρίσματος και επομένως αδικοπρακτεί εναντίον του κομιστή. Αποτέλεσμα αυτού είναι ο κομιστής να δύναται απευθείας αξίωσης εναντίον του μέλους, καθώς επίσης η εταιρία μπορεί να εγκαλέσει το μέλος για την πράξη ή την παράλειψή του. Επιπλέον, οι προαναφερθείσες ρυθμίσεις δεν ισχύουν για τις ευθύνες έναντι του δημοσίου. Τούτο το στοιχείο είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπως για παράδειγμα στον τομέα του ανταγωνισμού, όπου η ευθύνη επιμερίζεται στο σύνολο του Διοικητικού Συμβουλίου ή συγκεκριμένων μελών του (ιδίως του προέδρου, του αντιπροέδρου και του διευθύνοντος συμβούλου).^[8] Επομένως, ό,τι έχει λεχθεί ανωτέρω αποτελεί ευθύνη του Διοικητικού Συμβουλίου έναντι της εταιρίας για την κακή ή ελλιπή εκτέλεση των καθηκόντων των μελών του. Η συγκεκριμένη διάκριση αν και εφαρμοζόταν στην πράξη, εντούτοις δεν υπήρχε ρητώς σαν διάταξη στον Κ.Ν2190/1920. Το κενό αυτό ήρθε να συμπληρώσει ο Ν.4548/2018.

Ως προς τους λόγους μη ευθύνης υφίσταται ακόμα, η σύννομη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης και ο κανόνας του business judgment rule, δηλαδή της εύλογης επιχειρηματικής κρίσης. Στην επιχειρηματική κρίση, με βάση το άρθρο 102 παρ. 4 έχουν γίνει ορισμένες σημαντικές προσθήκες. Βασική προσθήκη θεωρείται ότι η επιχειρηματική κρίση πρέπει να κρίνεται υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες και επιπλέον πρέπει να κρίνεται με αναφορά στο χρόνο λήψης της απόφασης. Αναφορικά με το βάρος απόδειξης διευκρινίζεται, ότι το τελευταίο το φέρουν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, επομένως αντιστρέφεται το βάρος απόδειξης, διότι τα ίδια τα μέλη

« Η ευθύνη των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου είναι ευθύνη έναντι της εταιρίας. »

[7] Περάκης Ε. (2018) Το νέο Δίκαιο της Ανώνυμης εταιρείας, 5η έκδ., Νομική Βιβλιοθήκη- σελ. 52

[8] Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας μετά τον Ν.4548/2018, Συνέδριο, Νομική Βιβλιοθήκη

Ο νέος νόμος Ν.4548/2018

οφείλουν να αποδείξουν ότι ενήργησαν εντός του κανόνα της επιχειρηματικής κρίσης και δεν οφείλουν οι κατήγοροί τους, να αποδείξουν ότι ζημίωσαν υπαιτιώς την εταιρία. Τέλος, το Διοικητικό Συμβούλιο δεν φέρει ευθύνη για τις πράξεις του ή τις παραλείψεις του, υπό την προϋπόθεση ότι έχει δοθεί έγκριση από ανεξάρτητη επιτροπή ή ανεξάρτητο οργάνου. Τούτο όμως, υπάγεται στη δικαστική κρίση.^[9]

2.3 Ελαττωματικές Αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου

Ως προς τις ελαττωματικές αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, η αιτιολογική έκθεση του νέου Νόμου καθιστά σαφές ότι οι διατάξεις για τις ελαττωματικές αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης δεν έχουν αναλογική εφαρμογή στην περίπτωση του Διοικητικού Συμβουλίου παρά μόνο κατ' εξαίρεση όπως αναλύεται παρακάτω. Ο νομοθέτης δεν διατάζει να απαριθμήσει και του λόγους για τους οποίους δεν υφίσταται αυτή η αναλογική εφαρμογή. Αναφέρει αρχικά ότι η φύση των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου αφορά θέματα διαχείρισης, εν αντιθέσει με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης. Έπειτα, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου έχουν μερίδιο ευθύνης απέναντι στην εταιρία, ενώ αντίθετα οι μέτοχοι της εταιρίας δεν έχουν κάποια ευθύνη. Τέλος, οι αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, αφού ληφθούν, εκτελούνται αυτόματα. Επομένως, η εξέταση της εγκυρότητας των αποφάσεων θα πραγματοποιούνταν σε δεύτερο χρόνο από την υλοποίησή τους.

Κατά το άρθρο 95, οι ελαττωματικές αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου καθίστανται αυτοδίκαια άκυρες με δύο τρόπους: ή με παράνομη λήψη ή με τρόπο μη προβλεπόμενο στο καταστατικό. Το δικαίωμα επίκλησης έχει ισχύ έξι μηνών από την ημέρα που κατατέθηκε η απόφαση στο Γ.Ε.ΜΗ ή στο βιβλίο πρακτικών. Τα πρόσωπα που δύνανται να το επικαλεστούν είναι τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, η ίδια η εταιρία στο σύνολό της καθώς και μέτοχοι ή τρίτοι που έχουν προσωπικό και ειδικό έννομο συμφέρον.

Μοναδική εξαίρεση της αναλογικής εφαρμογής των διατάξεων περί ακυρότητας και ακυρώσιμης των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης στο Διοικητικό Συμβούλιο γίνεται στο άρθρο 95 παρ. 4. Η εν λόγω εξαίρεση είναι εσκεμμένη και στοχευμένη, αφού το επιτρεπτό της αναλογικής εφαρμογής πραγματοποιείται μόνο στις περιπτώσεις αποφάσεων τροποποίησης του καταστατικού, έκτακτης αύξησης του κεφαλαίου, έκδοσης τίτλων κτήσης μετοχών, έκδοσης ομολογιακού δανείου, έκδοσης ομολογιακού δανείου με μετατρέψιμες ομολογίες και διάθεσης ετήσιων κερδών. Ο νομοθέτης με αυτή την πρόβλεψη επιτυγχάνει δύο σκοπούς. Αφενός δηλώνει ότι η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για τις ελαττωματικές αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης έχει πεδίο εφαρμογής μόνο σε θέματα που προσιδιάζουν με τις αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης και αφετέρου καθιστά ξεκάθαρο ότι δεν μπορεί η αναλογική εφαρμογή να επεκταθεί σε άλλες περιπτώσεις, περιορίζοντας με τον τρόπο αυτό τυχόν αυθαιρέσεις.

2.4 Διαφάνεια και Εποπτεία των συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη

Το άρθρο 99 του νέου Νόμου σηματοδοτεί την πρόθεση του νομοθέτη, από τη μία μεριά να εσωτερικοποιήσει τις Οδηγίες 2007/36, 2017/828 και από την άλλη να εικονογραφήσει το υφιστάμενο καθεστώς σχετικά με τις συναλλαγές των συνδεδεμένων μερών. Το παρόν άρθρο ουσιαστικά κάνει λόγο για τις συναλλαγές που αναπτύσσει η εταιρία με πρόσωπα που μπορούν να ασκήσουν έλεγχο ή αθέμιτη επιρροή σε αυτήν.^[10] Με βάση τις εν λόγω Οδηγίες, ο εθνικός νομοθέτης έπρεπε να βρει την χρυσή τομή ανάμεσα στην προστασία της εταιρίας και τις επιχειρηματικές ανάγκες. Με μία πρώτη ματιά, διαπιστώνει κανείς την απλούστευση του συγκεκριμένου άρθρου. Τα άρθρα 99επ. έρχονται να αντικαταστήσουν το παλιό άρθρο 23^α. Ειδικότερα, ως γενικός κανόνας ισχύει πλέον το Διοικητικό Συμβούλιο και παύει ο κυριώνας των Γενικών Συνελεύσεων. Η απόφαση του Διοικητικού Συμβου-

« Κατά το άρθρο 95, οι ελαττωματικές αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου καθίστανται αυτοδίκαια άκυρες με δύο τρόπους: ή με παράνομη λήψη ή με τρόπο μη προβλεπόμενο στο καταστατικό. »

[9] Κ.Ν. 2190/1920 [Η ΑΕ μέχρι την 31.12.2018] VS Ν. 4548/2018 [Η ΑΕ μετά την 1.1.2019] – από τη νομοθετική διατύπωση στην πρακτική εφαρμογή μετά και τις πρόσφατες αλλαγές με τον Ν 4587/2018, Σεμνάριο, Νομική Βιβλιοθήκη

[10] Αληφαντής, Γ. (Σεπτέμβριος 2018). Οι νέες διατάξεις των άρθρων 77 έως 115 του Ν. 4548/2018 για το διοικητικό συμβούλιο της ανώνυμης εταιρίας.. POTAMITISVEKRIS. Διαθέσιμο σε: http://wp.potamitisvekris.com/themata/wp-content/uploads/2018/09/SEPTEMBER_2018.pdf

Ελληνικό Εταιρικό Δίκαιο

λίου έχει ισχύ για έξι μήνες, ενώ στις περιπτώσεις επαναλαμβανόμενων συμβάσεων με το ίδιο πρόσωπο, είναι δυνατή η έκδοση μονοετούς ενιαίας απόφασης.^[11] Πλέον, η γενική αρχή είναι ότι οι συναλλαγές μεταξύ των συνδεδεμένων μερών εναπόκεινται στο Διοικητικό Συμβούλιο και μόνο αν υπάρξει μέτοχος μειοψηφίας του 1/20 του κεφαλαίου και ζητηθεί, τότε και μόνο μπορεί να αχθεί το οποιοδήποτε θέμα ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης.^[12] Αξίζει δε, να σημειωθεί ότι με καταστατική πρόβλεψη το ποσοστό αυτό είναι δυνατόν να μειωθεί μέχρι και το 1%.^[13] Τα πράγματα όμως, απλουστεύονται και σε αυτό το σημείο, καθώς η Γενική Συνέλευση αποφασίζει με απλά ποσοστά, χωρίς το δικαίωμα αρνησιουρίας από μέτοχο μειοψηφίας. Το veto του μετόχου μειοψηφίας υπάρχει μόνο στην περίπτωση που ζητηθεί και αχθεί το θέμα στην Γενική Συνέλευση αφότου πραγματοποιηθεί η συναλλαγή. Σε αντίθεση λοιπόν, με το άρθρο 23^α που ο μέτοχος μειοψηφίας έχει τη δυνατότητα άσκησης veto πριν την συναλλαγή και μετά αυτής, τώρα η άσκησή του μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Στο σημείο αυτό παρατηρείται ότι πρυτανεύει η διαφάνεια και κατά το νόμο θεωρείται επαρκής. Επομένως, η κριτική και ο έλεγχος ο οποίος θα ασκηθεί είναι αρκετός για να δείξει εάν πάσχει ή όχι, οικονομικά η συναλλαγή και αυτό αρκεί. Δημιουργείται όμως, μια βεβαιότητα στην εταιρία για το πώς θα συναλλαγεί, αφήνοντας ανοιχτό το θέμα αν η συναλλαγή αυτή ήταν ορθή ή όχι.

Η δεύτερη καινοτομία που εισάγεται στο άρθρο 99 είναι ότι πλέον καθίσταται αδιάφορο αν υπάρχουν δάνεια της εταιρίας, όπως όριζε το άρθρο 23^α παρ. 1^α, ή αν υπάρχουν εγγυήσεις κατά την παράγραφο 1^β του ίδιου άρθρου, ή αν υπάρχει ελλιπής σύμβαση κατά την παράγραφο 2. Όλες οι προαναφερόμενες διατάξεις ομαδοποιούνται, γίνονται μία κατηγορία και θεωρούνται υποκειμένες συναλλαγές που υπόκεινται σε έγκριση στη βάση του άρθρου

99. Υπάρχει λοιπόν, μία κατηγορία ομπρέλα όπου όλες οι συμβάσεις αντιμετωπίζονται ενιαίως.

2.5 Αμοιβές του Διοικητικού Συμβουλίου

Ως προς τις αμοιβές, το άρθρο 109 παρ.1 διατηρεί την γενική αρχή του παλαιότερου νόμου ότι οι αμοιβές που δεν προβλέπονται από το νόμο ή το καταστατικό χρειάζονται την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης.^[14] Εκείνο που αλλάζει είναι ότι υπάρχει πλέον ρητή πρόβλεψη για την προκαταβολή αμοιβής από την Γενική Συνέλευση κατά το άρθρο 109 παρ.3. Με άλλα λόγια, η τακτική Γενική Συνέλευση, η οποία ενέκρινε την προηγούμενη χρήση, τώρα δύναται να προεγκρίνει, για την τρέχουσα χρήση, κάποιες αμοιβές στο Διοικητικό Συμβούλιο. Οι αμοιβές αυτές ωστόσο τελούνται υπό την αίρεση της έγκρισης από την τακτική Γενική Συνέλευση που θα εγκρίνει τις συγκεκριμένες οικονομικές καταστάσεις. Η διάταξη αυτή εφαρμόζοταν και πριν την έκδοση του Ν.4548/2018 χωρίς να υφίσταται στον παλαιότερο νόμο. Το πρόβλημα που δημιουργείτο εν προκειμένω ήταν ότι η Γενική Συνέλευση της προηγούμενης χρονιάς προενέκρινε να γίνουν προκαταβολές. Παρ' όλα αυτά η Γενική Συνέλευση δεν είχε τέτοιο δικαίωμα καθώς ο παλαιότερος νόμος ανέφερε ότι οι αμοιβές εγκρίνονται από την επόμενη Γενική Συνέλευση. Εν ολίγοις, αυτό που γινόταν στην πράξη ήταν, η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης να λαμβάνεται μία δεδομένη στιγμή, η αμοιβή να δίνεται στο ίδιο χρονικό σημείο, ωστόσο να θεωρείται εισόδημα της επόμενης χρονιάς. Επομένως, με το νέο Νόμο, η κατάσταση ομαλοποιείται δεδομένου ότι είναι επιτρεπτό να συνδεθεί ο συγκεκριμένος χρόνος, η συγκεκριμένη έγκριση με την συγκεκριμένη καταβολή.^[15]

Στο σημείο αυτό χρειάζεται να πραγματοποιηθεί μία ανάλυση προκειμένου να γίνουν αντιληπτά τα όσα θα αναλυθούν παρακάτω. Η προαίρεση αγοράς μετοχών (stock options) συνιστά ένα δικαίωμα που παρέχεται στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τους διευθυντές, τους εργαζομένους κ.ά. κατά το άρθρο

« Παρατηρείται ότι πρυτανεύει η διαφάνεια και κατά το νόμο θεωρείται επαρκής. »

[11] Περάκης Ε. (2018) Το νέο Δίκαιο της Ανώνυμης εταιρείας, 5η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη- σελ. 199

[12] Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας μετά τον πρόφατο Ν 4548/2018, Συνέδριο, Νομική Βιβλιοθήκη

[13] Περάκης Ε. (2018) Το νέο Δίκαιο της Ανώνυμης εταιρείας, 5η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη- σελ. 199

[14] Περάκης Ε. (2018) Το νέο Δίκαιο της Ανώνυμης εταιρείας, 5η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη- σελ. 63

[15] Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας μετά τον Ν.4548/2018, Συνέδριο, Νομική Βιβλιοθήκη

Ο νέος νόμος Ν.4548/2018

113. Βάσει του stock option παρέχεται το δικαίωμα αγοράς ή πώλησης μετοχών της εταιρίας, σε μία προκαθορισμένη περίοδο, με συγκεκριμένη τιμή, ανεξάρτητα από την χρηματιστηριακή της αξία. Το εν λόγω δικαίωμα αφήνεται στην βούληση του δικαιούχου για τον αν θα το ασκήσει.^[16] Ως προς το συγκεκριμένο δικαίωμα λοιπόν, είναι ανάγκη να σημειωθεί ότι συνιστά πρόσθετη αποδοχή στην έκθεση που θα υπολογιστεί ένα όφελος. Η ερμηνεία επί αυτού αναφέρει ότι αν η αξία της μετοχής που πουλήθηκε στον δικαιούχο αυξηθεί χρηματιστηριακά την ημέρα που ο τελευταίος ασκήσει το δικαίωμά του, θεωρείται πρόσθετο εισόδημα. Αντιθέτως, οι διατάξεις για την δωρεάν παροχή μετοχών κατά το άρθρο 114, θεωρούνται διανομή κερδών και υπάγονται στο καθεστώς του μερίσματος. Η πρακτική σκοπιμότητα αυτής της ανάλυσης είναι καθαρά φορολογική, αφού διαφορετική είναι η φορολογία για το δικαίωμα προαίρεσης αγοράς μετοχών και διαφορετική εκείνη της δωρεάν παροχής μετοχών.^[17]

Το καθεστώς των αμοιβών διαφοροποιείται και στις εισηγμένες εταιρίες. Υπάρχει πλέον υποχρεωτική κατάρτιση πολιτικής αποδοχών κατά το άρθρο 110. Θα πρέπει λοιπόν οι εισηγμένες εταιρίες να καταρτίσουν συγκεκριμένη πολιτική αποδοχών για όλα τα στελέχη. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να έχει κατά το μέγιστο τέσσερα χρόνια ζωής και να ελέγχεται και να εγκρίνεται από τη δεσμευτική χαρακτηριστικά ψήφο της Γενικής Συνέλευσης όπως ορίζει το άρθρο 111. Παράλληλα, η συγκεκριμένη πολιτική υπάγεται σε καθεστώς δημοσιότητας και οφείλει να είναι δημοσιευμένη στον ιστότοπο της εταιρίας, για όσο διάστημα είναι σε ισχύ.^[18] Επιπλέον, στην τακτική Γενική Συνέλευση θα πρέπει να υπάρχει ειδικό θέμα για την έγκριση της ετήσιας έκθεσης αποδοχών κατά το άρθρο 112. Ως προς το περιεχόμενο της έκθεσης, χρειάζεται να διατυπώνονται τόσο οι αμοιβές όσο και τα επιδόματα που δόθηκαν ή πρόκειται να δοθούν σε κάθε μέλος του διοικητικού συμβουλίου και σε αυτούς που υπάγονται στην πολιτική αποδοχών.^[19] Συνέχεια αυτού είναι η υποβολή της

έκθεσης προς συζήτηση στην τακτική Γενική Συνέλευση, ενώ η ψήφος των τελευταίων έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα μιας και η έγκρισή της έχει ήδη δοθεί.^[20]

2.6 Μονομελές Διοικητικό συμβούλιο (σύμβουλος – διαχειριστής)

Βασική καινοτομία του Ν.4548/2018 αποτελεί η νέα καταστατική δυνατότητα, αυτή του μονομελούς διοικητικού συμβουλίου ή όπως διατυπώνει ακριβέστερα ο Νόμος, μονομελούς διοικητικού οργάνου. Πρόκειται για μία εναλλακτική εκδοχή του Διοικητικού Συμβουλίου, απαραίτητο από ένα πρόσωπο, ονομαζόμενο σύμβουλος – διαχειριστής με χαρακτηριστικά ανάλογα με αυτά που ισχύουν στις προσωπικές εταιρίες, στις Ε.Π.Ε και στις Ι.Κ.Ε. Στο μονομελές διοικητικό όργανο εφαρμόζονται, οι κανόνες για το διοικητικό συμβούλιο στο βαθμό που είναι συμβατές με το χαρακτήρα του συμβούλου διαχειριστή ως μονομελούς οργάνου. Η εν λόγω δυνατότητα παρέχεται μόνο σε μη εισηγμένες και πολύ μικρές ανώνυμες εταιρίες με απώτερο σκοπό την απλοποίηση της άσκησης της εταιρικής διοίκησης.^[21] Πέραν όμως, τούτης της απλοποίησης, διερωτάται κανείς αν συντρέχουν και άλλοι λόγοι για την καθιέρωση του συμβούλου – διαχειριστή. Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα δίνεται από την αιτιολογική έκθεση του Νόμου επί του άρθρου 115. Πιο συγκεκριμένα, «το μονομελές αυτό όργανο καλείται «σύμβουλος - διαχειριστής», ώστε να διακρίνεται από το διαχειριστή άλλων εταιριών. Η δυνατότητα αυτή ελπίζεται να μειώσει το κόστος λειτουργίας των μη εισηγμένων ανωνύμων εταιριών, που επιθυμούν να ενταχθούν στο σύστημα αυτό, αν από τη φύση τους δεν έχουν μέγεθος που να δικαιολογεί την απασχόληση σε διοικητική θέση περισσότερων ατόμων. Άλλωστε η πείρα έχει δείξει ότι σε πολλές μικρές Α.Ε. η διοίκηση ασκείται ουσιαστικά από ένα άτομο, ενώ τα λοιπά μέλη διαδραματίζουν απλό διακοσμητικό ρόλο.» Η συγκεκριμένη πρόνοια λοιπόν, δεικνύει ότι στις μη εισηγμένες και στις μικρές

«Στο μονομελές διοικητικό όργανο εφαρμόζονται, οι κανόνες για το διοικητικό συμβούλιο στο βαθμό που είναι συμβατές με το χαρακτήρα του συμβούλου διαχειριστή ως μονομελούς οργάνου.»

[16] ASTbooks, (2018). *Διοικητικό Συμβούλιο Ή Σύμβουλος-Διαχειριστής*. Διαθέσιμο σε: <http://taxpress.gr/archives/24924>

[17] Το Νέο Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας μετά τον Ν.4548/2018, Συνέδριο, Νομική Βιβλιοθήκη

[18] Περάκης Ε. (2018) *ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ*, 5η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη- σελ. 64-65

[19] Ρόκας Ν. (2018), *Εμπορικές εταιρίες*, 8η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα- σελ.314

[20] Περάκης Ε. (2018) *ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ*, 5η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη- σελ.65

[21] 28ο Συνέδριο της Ένωσης Εμπορικών Λόγων – Οι αναμορφώσεις του εταιρικού δικαίου, (2018) Πάτρα

Ελληνικό Εταιρικό Δίκαιο

ανώνυμες εταιρίες υπάρχει έντονο το φαινόμενο, το Διοικητικό Συμβούλιο να καθίσταται έρμαιο ενός μόνο μέλους του ή να αποτελεί ένα άβουλο όργανο που ακολουθεί τις επιταγές των υπόλοιπων μελών της εταιρίας. Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του συμβούλου – διαχειριστή, αξίζει να σημειωθεί ότι ο τελευταίος είναι πάντοτε φυσικό πρόσωπο. Καίρια υποχρέωσή του είναι η ενημέρωση των μετόχων τόσο στα πλαίσια της γενικής συνέλευσης όσο και σε ατομικό επίπεδο, με παράλληλη τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.^[22] Βάσει του άρθρου 115 παρ. 4, στο βιβλίο των πρακτικών κατατίθενται από τον σύμβουλο-διαχειριστή, αφενός οι πράξεις που είναι καταχωριστές στο Γ.Ε.ΜΗ. και αφετέρου οι αποφάσεις του πρώτου, οι οποίες όμως δεν συνιστούν θέματα τρέχουσας διαχείρισης.^[23] Μολονότι ο σύγχρονος νομοθέτης επιδιώκει φανερά να απλουστεύσει τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και να επιφέρει σημαντικές αλλαγές σε αυτό, εντούτοις η πρόνοια για ύπαρξη διμελούς Διοικητικού Συμβουλίου καθίσταται ακόμα αδύνατη.

Συμπεράσματα

Με βάση τα όσα ειπώθηκαν παραπάνω, διαπιστώνει κανείς πως ο Ν. 4548/2018 δεν συνιστά ένα νέο δίκαιο ως προς το σκέλος του Διοικητικού Συμβουλίου. Αντίθετα, πρόκειται για μία στοχευμένη ανανέωση και προσθήκη στις παλιές διατάξεις. Πιο συγκεκριμένα, ο νομοθέτης φρόντισε να τηρήσει βασικές αρχές του Κ.Ν2190/1920 όπως το duty of care, την υποχρέωση πίστης και του business judgment rule, ενώ παράλληλα έδειξε ιδιαίτερη επιμέλεια στις ανάγκες που είχαν ανακύψει και τις οποίες το δικαστήριο προσπάθησε να καλύψει νομολογιακά. Το μέτρο όμως, της επιρροής του νέου Νόμου δεν σταματά σε αυτό το σημείο. Αλλαγές έχουν επέλθει και στην ευθύνη των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, με σημαντικότερη την καθολική τριετή παραγραφή για τα μέλη, εναντιθέσει με την δεκαετή παραγραφή σε περίπτωση δόλου. Επιπλέον, ο νομοθέτης δεν διστάζει να προβεί και στην διάκριση του Διοικητικού Συμβουλίου από την Γενική Συνέλευση αναφορικά με τις ελαττωματικές αποφάσεις. Οι τελευταίες διαφέρουν άρδην διότι η φύση του Διοικητικού Συμβουλίου απέχει κατά πολύ από εκείνη της Γενικής Συνέλευσης και για τον λόγο αυτό δεν είναι επιτρεπτή η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων στο Διοικητικό Συμβούλιο. Παράλληλα, ο νέος Νόμος συνιστά ένα εργαλείο απλούστευσης της δράσης του Διοικητικού Συμβουλίου. Τούτο γίνεται τεκμαρτό στο καθεστώς σχετικά με τις συναλλαγές των συνδεδεμένων μερών καθώς η άσκηση του δικαιώματος αρνησικυρίας του μετόχου μειοψηφίας μπορεί πλέον να ασκηθεί μόνο μία φορά μετά την επέλευση της συναλλαγής. Ακόμη, αξίζει να σημειωθεί ότι ο νομοθέτης επιθυμούσε να δώσει λύση σε προβλήματα και πρακτικές τις οποίες οι εταιρίες πραγματοποιούσαν σιωπηρά καθώς δεν υπήρχε ρητή πρόβλεψη επί αυτών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η προέγκριση της εν ενεργεία Γενικής Συνέλευσης ως προς τις αμοιβές του Διοικητικού Συμβουλίου. Τέλος, η δυνατότητα δημιουργίας μονομελούς διοικητικού συμβουλίου καθιστά σαφή την πρόθεση του νομοθέτη να προσδώσει ευλυγισία στις πολύ μικρές εταιρίες. Συμπερασματικά, διαπιστώνει κανείς την πρόθεση του νέου Νόμου να τροποποιησει τα μελανά σημεία του παλαιότερου, προσδίδοντας ευελιξία στα θέλω των σύγχρονων αναγκών. Παρ' όλα αυτά, μένει να κριθούν όλα στην πράξη.

••••

« Ο Ν. 4548/2018 συνιστά μία στοχευμένη ανανέωση και προσθήκη στις παλιές διατάξεις. »

[22] Περάκης Ε. (2018) *ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ*, 5η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη- σελ.220-221

[23] Κουμντάκης, Σ. (2019). *Διοικητικό Συμβούλιο Ή Σύμβουλος-Διαχειριστής*. Διαθέσιμο σε: <https://koumentakislaw.gr/arhtra/symboulos-diaxeirisths/>